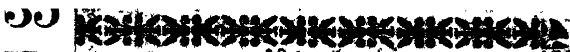
జ్యేష్ఠాదేవి కనిష్ఠదేవి

ప్రచారము

Slno. 711

శ్రీరస్తు.

జ్యేష్ఠాదేవి కనిష్ఠాదేవి పరిచారములు.

(పెద్దమ చిన్నమ చరిత్ర)

[illegible]వరత్న గ్రంథమాల — [illegible]వడి.

ఇది

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ పీఠికాపురసంస్థాన శ్రీ [illegible]

పాతట్యూటరు బ్రహ్మశ్రీ పెద్దాడ చిట్టిరామయ్య గారిచే రచితము.

మ॥రా॥రా॥శ్రీ కీర్తిశేషులయిన చలికాని వెంకట్రాయణిం గారిధర్మపత్ని గారగు మ॥రా॥రా॥శ్రీ కీర్తిశేషురాలగు లక్ష్మీ వెంకయ్యమ్మ రావుగారి జ్ఞప్తిసూచకముగ సమర్పింపబడినది.

శ్రీవారి పుత్రులగు మ॥రా॥శ్రీ ధర్మకొండలరావు గారు వగైరాల ధనసహాయముతో చిట్టిరామయ్య గారిచేత శ్రీవిద్వజ్జన మనోరంజనీ ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రితమై ప్రకటింపబడెను.

మొదటికూర్పు — 1000 ప్రతులు.

1917 సం॥] [వెల ప్రతి 1 కి రు 0-1-0.

అంకితము.

తటాకం ధననిక్షేపమ్
బ్రహ్మస్థాప్యం శివాలయమ్
ఆరామకృతికూపాశ్చ
సప్తసంతానసంజ్ఞకాః.

ఇట్టిసంతానములలోన నెక్కుడైన
లలితకృతినెంచికొనుట సత్కులజునకును
ధర్మమనియెంచి చెలికాని ధర్మమూర్తి
చినజగన్నాథరావెంత చెల్వమీఱ.

తల్లిఋణము దీర్చుటకై
బల్లిదుఁడగుసూతుఁడుచాల భక్తి మెఱయఁగా
మెల్లన చెలువుగతోడుతఁ
జల్లఁగ నూహించికొనిరె శాశ్వతపుఁగృతిన్.

శ్రీరస్తు.

జ్యేష్ఠా దేవీ కనిష్ఠా దేవీ ప్రచారములు.

(పెద్దమ్మ చిన్నమ్మల చరిత్రము.)

1 వ భాగము.

జ్యేష్ఠా దేవతా విలాసము. (దౌర్భాగ్య దేవతా ప్రభావము.)

" లేక లేక లోకాయపుట్టగా లోకాయకన్ను లొట్టపోయె నట." (లోకసామెత.)

(ఇందుకొక యుపాఖ్యానము. పరిచ్ఛేదములు.)

1 టిది:— పీతాంబరధరరావు.

1. కొంతకాలముక్రిందట సోమేశ్వరుడు సోమిదేవి యనువృద్ధబ్రాహ్మణదంపతులు ధర్మపురియనుపురంబున నివసించిరి. లేక లేక చాలకాలమునకు 40 సం॥లవయస్సున వారికి

నొక పుత్రుఁ డుదయించెను. ఆశిశువు అంగసౌ
ష్ఠవమును, సౌందర్యమును గలవాఁడు. కావు
ట్టి యతఁడు జనించినయిరువదియొకటవదిన
ము శుభలగ్నమందు భారసాలోత్సవము నిర్వ
ర్తించి యాబిడ్డకు

"పీతాంబరధరరావు"

అని వ్యావహారికనామమొసంగిరి.

2. తల్లియగుసోమిదేవి యల్పముగఁ జదు
వుకొనినసాక్షరురాలుకాఁబట్టియును సామా
న్యముగు తెలివిగలస్త్రీ యైనందునను పైపేరు
నోటఁబట్టలేక తనముద్దులబిడ్డను "బంగారు
తండ్రి" యనుముద్దుపేరుతోఁ బిలుచుచుం
డును.

3. పసిబాలుఁ డగుటచేత 4-5 దేండ్లవ
యసుగలవాఁ డగువఱకు నాతనిసుగుణము

లు బైట పడనందున సతనిచర్యలయొక్కగు
ణదోషములను సరకుఁగొనక తండ్రియు నిరు
గుపొరుగువారును పీతాంబరధరరావనియే ము
ద్దుముద్దుగాఁ బిలుచుచుండిరు. ఏదియైన చె
డ్డపనిఁ జేసినపుడెల్ల తండ్రి తనప్రియపుత్రుని
తప్పతోవలను మాన్పుటకై ముక్కునఁ జూ
పుడు వ్రేలానుకొని కూడదనుసంజ్ఞచేత వారిం
పుచుండును.

4. ఆరేడుసం॥ల వయసువాఁ డయినప్పు
డు వీథిలోనికి జామి, రేఁగు, నేరేడుబండ్లన
మ్మఁదెచ్చిన స్త్రీలకు బియ్యము, ధాన్యము,
గుప్పెడుచొప్పున వెలఁబోసి కొనినప్పుడు
హస్తలాఘవముతో 2, 3, 4, చొ॥ గంప
లోనివండ్లెత్తికొని పారిపోవుచుండును. ఒకొ్క
కతఱి పండ్లదాని కనుఁగప్పి చౌర్యము చే

యుచుండును.

౫. మఱియొకప్పుడు బియ్యము ధాన్యము నిండుకొన్నప్పుడు తల్లియొద్ద కాసువీసములు లేనపుడును ధాన్యపు బియ్యపు వెలలకు కొనునితరబాలురతోఁ బోయి గంపచుట్టు మూఁగికొనియున్నవారినందఱిలో పండ్లవానిని మోసముచేసి 3, 4, 5, చొ॥ పండ్లు తస్కరించి తల్లికిని వేదన చేయుచుండును. నిర్భాగ్యురాలగు నాయబల యది తప్పని మందలింపలేక "నా ముద్దులబంగారు! ఎన్ని పండ్లు తెచ్చితివిరా? ఆహా!" యని తారీఫుచేయుచుండును.

6. ఇంకొకప్పు డీదుండగీఁడు తిండిమెరచేత తనచేత దుడ్డు, దుగ్గాని చిక్కినపుడును ఇంట గింజలు లేనపుడును గూళ్లు బల్లసారుగులు తదుములాడి అందుసంరక్షకులు దాఁ

చి పెట్టినసొత్తు పైన, అరకానిచొప్పున తనక్కై
రించి పులిసినఅట్లు కారపుశనగలు మురుగు
దు నేతిపకోడీలు పులియూవడలు కొని మెక్కు
చుండును. దైవవశమున రోమకూపముల
గుండ శ్వాసకోశములగుండఁ జొరబడుపరి
శుద్ధమగుప్రాణవాయువు తప్ప వ్యాయామ
మనఁగ నెద్దియో దేహపరిశ్రమమన నెట్టిది
యో వానికిఁ గాని వానితలిదండ్రులకుఁగాని
తెలియనే తెలియదు. ఇట్టి హేతువువలన వా
నియాహారమలకోశములు మురుగుదుగదులం
బోలి యుండును. కడుపునొప్పి కాలునొప్పి
వచ్చునపు డెద్దియో యొకమాత్ర నిచ్చి
తల్లి మాన్పుచుండును. ఏకపుత్రవిషయము
గుటచేత వానితల్లి వానితప్పిదములు వెల్లడి
యయినచో వానితండ్రి వానింగొట్టుననుభ

యము చేత వానిదోషములు మాటుపరచు చునే యుండును. వానిదుర్గుణములకుఁ దోడు చెడ్డబాలురసహవాసమే వానికి మెండుగ ఘటింపుచుండును.

7. బాల్యావస్థలోనె తప్పులకు దండనవిధింపఁబడక మరింత ప్రేరణయే తటస్థించు నపుడు వాయువుతోఁ గూడినయగ్నివలె దుర్బుద్ధి పెచ్చుపెరిఁగి వానికి చెరుపునే చేయుచుండును. కనుక క్రమక్రమముగ పీతాంబరధరరావు చెడ్డజతగాండ్రతోఁజేరి మఱిమఱి చెడ్డపనులే చేయఁ బ్రేరేపింపఁబడుచుండును.

8. తండ్రిసోమేశ్వరుఁడు కొంచెపుగుత్తపనులు నెరవేర్చునొకకంట్రాక్టరుగ నుండి సంసారము భరించువాఁడగుటచేత ధనసంపత్తిలేక తనకొడుకును చదువులలో సాకుమని

తనధర్మపత్నికే యొప్పగించెను. కాని బడిచ దువులలోఁ బెట్టలేదు.

9. ఇట్టిస్థితిలో కొంతకాలము గడవఁగ కొడుకునకు 12 సం॥ రములయీడు ఘటించెను. ఒకనాఁడు పదిమందిబాలురతో వర్షర్తువునందు నేరేడుపండ్లకై షికారువెడలి తోఁటలలోను పుంతలలోను రస్తాలలోను పెరిఁగి యున్న నేరేడుచెట్లకాలుపండ్ల నేరుకొని తినుచు మంగములు కట్టుచు ధర్మపురసమీపగ్రామమున నొకయల్లనేరేడుచెట్టున దొండకాయలంతపండ్లతో ఫలభరితములైనదాని వాలుకొమ్మలం జూచి యుబ్బి పీతాంబరధరరావు మరిముగ్గురబాలురతో నెగసిపడి చెట్టును జేరి కాలుపండ్ల నేరి నోటవేసికొనుచు నాబతీరక తలరొుకయడ్డదుపండ్లచో॥ మంగ

ములు కట్టుకొనిరి. ఆచెట్టు సాధారణమగు నేరేడు చెట్టుకాదు.

మనదేశమునందు నేరేడుపండ్లనిమిత్తమై వర్షకాలములో పిన్నపెద్దలు షికారుపోవుట దేశరివాజై యున్నది. అది నేరమును గాదు. అయిన నౌకరికావుదలలో నున్నయల్ల నేరేడు చెట్టుఫలము తేరుట రాల్చుట నేరమగును. మఱియు నాయబ్బురపుచెట్టుయజమానుఁడు బహుశ్రిద్ధతో నావృక్షమును తనహదులో నిడికొని యొకతోఁటమాలియొక్క కావుదలలోనుంచెను. ఆచెట్టుయజమానుఁడు సంపన్నులు, సామంతులు, ఉద్యోగస్థులు, మొదలగుబలియురకు పండ్లను, నజరానాలుగ నిచ్చి తనజీవనోపాధి సంపాదించుకొనుచుండును. ఈపండ్లు బజారులోనికి వచ్చుట య

రుదు. కాని అందుఁ జిక్కినను కానికి 4, 5, పుంజీలకంటె హెచ్చుగ విక్రయింపరు.

10. పైన వివరించిన నలుగురుబాలురు వారికి మొనగాఁడగుపీతాంబరధరరావుతోఁ బట్టుపడఁగా తోఁటమాలి వారింబట్టి తనయజమానికి నొప్పగించెను. మండిపడి యాపండ్ల ఖామందు వారిని పోలీసుభటులకు నొప్పగించెను. క్రమముగ కేసు పూర్తియై పోలీసు వారు మేజస్ట్రీటుగారియెదుటఁ బెట్టినవెంటనే విమర్శింపఁబడి దొంగలు నలుగురికి తలకొకయరడజను కొరడాదెబ్బలశిక్ష విధింపఁబడెను.

11. దెబ్బలు తిని పీతాంబరధరరావు తనయిల్లు సేరఁగనే—

ఆహాహా! పీతాంబరధరరావు! నీవింత

వాఁడ వైతివిగా! "ఈదౌర్భాగ్యుని కింత దొడ్డపే రేల పెట్టిరి? ఇదివరకు వీనిగుణకర్మ లు బహిర్గతములు కాలేదు. ఇప్పుడు బైటఁ బడ్డవి. కనుక వీని కింతమంచిపేరు తగదు. యోగ్యతతో ఈమంచిపేరు తిరిగి తెచ్చుకొనువరకు నితనికి—

"పీతలరాయఁడు"

అని పిలుచుటయే వీనికిఁ దగినప్రాయశ్చిత్త మ" ని పదిమందియును వానితండ్రియును ఏకగ్రీవముతోఁ జాటించిరి.

2 వ పరిచ్ఛేదము:—పీతలరాయఁడు.

12. ఇట్లు పీతలరాయఁడని పిల్వఁబడుచు న్నను వానికి బుద్ధి రాదాయెను. తండ్రి మి గుల శోకించి బడిచదువులలోను, సాముల లోను ప్రవేశపెట్ట సమర్థత లేక యొకపొరు

గుకరణముగారికి నొప్పగించి ‹‹అయ్యా ! ఈ
తీనుని తమసేవకునిగాఁ జేసికొని వ్రాఁతకో
తల నేర్పి ఏపాపుకారునొద్దనైనను పద్దుబట్రి
వ్రాయుటకుఁ దగినవానిగ జూప్వఁ›› డని
ప్రార్థించెను.

13. ఇప్పటికరణాలస్థితిగతులు 7-8 వంద
లసం॥లక్రిందట బ్రాహ్మణాలకు కరణీకము
లిప్పించిన గోపరాజు రామప్రధానికాలమం
దలివారిస్థితిగతులతోఁగానియిటీవలశ్రీకృష్ణదే
వరాయలవారికాలపుమంత్రివరుల స్థితిగతుల
తోఁగాని పోలియుండవు. సోమేశ్వరునిపొరుగుక
రణము (ప్రస్తుతపుహెడ్డుకరణము) నుగాదు, అసి
స్టాంటుకరణమును గాఁడు. కరణాల కాదిలో
నీబడినమిరాసీభూములకు క్విటెంటుకట్టఁబ
డఁగా వానిని బంచుకొనినమిరాసీక్విటెం

టు యీనాందారుఁడు. ఇతనికి గ్రామకర
ణీకప్రవృత్తి లేదు. కరణపువంశములోనివాఁ
డై నిర్వ్యాపారుఁడై కూతకరణములలో ఘ
టకుఁడై యుండెను.

14. "పెట్టుపోఁతలు లేవు. అరణాలు లే
వు. నోర్వెట్టుకు బ్రతుకవే నాతల్లికానా!"
అనుసామెతనుబలుకుచు ఒకపేదరాలు తన
కూఁతును దొలిసారి యత్తింటికిఁ బంపునప్పు
డు బుద్ధులుసెప్పెనఁట. ఆప్రకార మీతఁడు
నోటిబూకరింపుచేత బ్రతుకువాఁడు. సాక్షుల
లోను, కుట్రలలోను, వాక్పారుష్యములోను
కన్నాకు. ఆయాయాసామీలనడుమ వైర
ము, పగపుట్టించి రివిన్యూ, సివిల్, క్రిమినల్,
కేసులలో సాక్ష్యము లిచ్చుచు నిప్పించుచుం
డును. ఇట్టికాపురుషునికి వాక్శుద్ధి లేదని వే

రుగఁ జెప్పనక్కరలేదు. అవ్యక్తపరిధానికి నవకతవకరాజు దొరకిన ట్లీపీతలరాయండను శిష్యునకు నీకూఁతకరణమనుగురువు సంప్రాప్తమాయెను. ఇట్టిదుర్భాగ్యపుగురువునొద్ద యావిర్భాగ్యపుశిష్యుఁడు 5, 6 సం॥లలో దస్తూరీ యనగ చేవ్రాఁత కుదరవ్రాయనేర్చి చక్కనిలేఖరి యాయెను. అనగ చేవ్రాత (hand) లేక దస్తూరి సొగసైనదికాని యతని మనసు మంచిది కాదు. గురువునకువలె శిష్యుఁడగునతనికింగూడ త్రికరణశుద్ధి లేదు. గురుకటాక్షముచేత దురభ్యాసములు దుష్టసంచారములు దుర్వ్యసనములు క్రమంబుగ వైసుతో పేరుకొనుచుండెను. ఈప్రాయమున చుట్ట, బుల్లిచుట్ట (సిగరెట్) పొడుము, నల్లమందు, దమ్ము, "తాగుడు" మొదలగు చెడు

గులుగూడ వానికి నలవడెను.

15. మఱి రెండుమూడు సం॥రములలో తప్పుడుసాక్ష్యము, తప్పుడువ్రాఁతలలోను తీరి జీవనోపాధి సంపాదింప శక్తివంతుఁడాయెను.

I. "అమేధ్యముఁ దిను గేదెకు కొమ్ములు గోసినను వెనకటిగుణము మానదు."

II. "కనకపుసింహాసనమున, శునకము గూర్చుండబెట్టి శుభలగ్నమునం, దొనరగఁ బట్టము గట్టిన, వెనుకటి గుణ మేల మాను వినురా సుమతీ."

అనులోకోక్తులనుబట్టి ఆయాపోర్జరీ,తప్పు సాక్ష్యపుకేసులలో దండిగా డబ్బుదొరికి పంటెము బారినకాలఁది పరిపీణుఁడై తుదకు నొకగద్దుకేసులో తప్పుసాక్ష్య మిచ్చినందుకు మండలకరగ్రాహిగా రనఁగ డిస్ట్రిక్టు మేజస్ట్రీ

టుగాది కార్యస్థానమున విమర్శింపబడి నేరము పూర్ణముగ ఋజువై నెపపెట్టఁబడి యొక సంǁము కఠినవరకపుశిక్ష నొందెను

16. పాశ్చాత్యపండితుఁ డొకఁడు రచించి నపద్యము :—

"Oft we see the young beginner
Practise little pilfering ways,
Till, grown up a harden'd sinner
Hs in jail may end his days."

గీ. చిన్ననాఁటనుండి శిక్షయింతయు లేక
దుండగీఁడు చాల బండపనులు
క్రమముగాను జేసి కడుపాపియై చెర
సాలఁబడుచుఁ దుదకుఁ జమసిపోవు.

అనుపద్యప్రకారము దౌర్భాగ్యుఁ డగు పీతలరాయుఁ డొకసంవత్సరము కఠినవరక

మనుభవించి యిల్లు సేరెను.

17. వానిబంధుమిత్రులును ఇరుగుపొరుగు వారును వాని దుశ్చరితము విని వానింజూడ గనె కోప, శోక, మోహపరవశులై

ఈపీతాంబరధరరావు

ఆదిలో కొంతకాల మొకలాగున సంచరించి 10-12 ఏండ్లప్రాయమున చెడ్డనడతలో దిగంబడి

"పీతలరాయఁడై"

తుదకు నేఁడు "పీతఁడ" య్యెననిరి. ఇంతలో నాగుంపులోఁ గలిసియున్న వానితండ్రి సోమేశ్వరుఁడు క్రోధావేశవివశుఁడై వీఁడు "పీతఁడే" సరిగా వీఁడు "పీతఁడే" ముమ్మాటికి వీఁడు "పీతఁడే" యని వానిని మూఁడుచంపకాయలు గొట్టివిడిచి శోకార్ణవమగ్నుఁడై యిల్లుసేరెను.

III. పరిచ్ఛేదము—పీతఁడు.

18. నాటితుద మొదలు వాఁడానిర్భాగ్యపునామమును ధరించి శేషించినకాలములో దేహమనస్తాపములు హెచ్చి జీవన్మృతుఁడై యనగ బ్రతికియుండియుఁ జచ్చినవానివలె పడియుండెను.

రెండవభాగము.

జ్యేష్ఠాదేవతావిలాపము అనగ కనిష్ఠా దేవతావిలాపము.

1. ఈ రెండవభాగము మొదటిభాగమునకు ఫలితార్థము. ఇందు జనులకు పెద్దమ్మకటాక్షమువలన నావహించుకీడు వదలిపోవుటచేత జ్యేష్ఠాదేవతావిలాపమనియు, మేలు, శుభముగలుగజేయుశక్తి పెద్దమ్మచెలియలు

చిన్నమ్మ (లక్ష్మీదేవి) దియను లోకోక్తినిబట్టి కనిష్ఠాదేవతావిలాసము లేక లక్ష్మీకటాక్ష మనియు చమత్కారముగఁ బిల్వఁబడుచున్నది.

జ్యేష్ఠాదేవతావిలాపము=కనిష్ఠాదేవతా విలాసము.

2. ఎంతెంత పలుగాకులయియున్నను, బాలురకును, బాలికలకును బాల్యమునుండియు గురువులయొక్కయు సంరక్షకులయొక్కయు అదపాజ్ఞలు—క్రమశిక్ష (Disoipline) గలుగకగాని పనికిరాదు. వారు తమయొక్కయు తమతలిదండ్రులయొక్కయు పూర్వజన్మసుకృతముంబట్టి సుగుణసంపత్తి గలిగి కృతకృత్యులై మేలుగాంతురు. ఇందుకు మూడుదృష్టాంతములనఁగ ముగ్గురుబాలురకథ లీక్రింద

వివరింపఁబడుచున్నవి.

I. ఈక్రిందిగ్రంథాంతరము (కొలేపర్) E.E. కర్లెటు, ఎమ్ఎ పండితుఁడు వ్రాసిన కోలిరిజ్ కవిజీవితమునుండి తర్జుమా చేయబడెను.

స్యామ్యుయల్, టేలర్ కోలిరిజ్ :—" ఇతం డింగ్లాండునందు డివాన్ షైరను మాగాణము నందు ఆటరి (Ottary) యనుకిరస్తాన్ పేటలో ఆన 1772 సం॥ 21 అక్టోబరుతేదీని పుట్టెను. ఇతనితండ్రి యాపేటలోనుండుజనులకు మత బోధకుఁడు. మఱియు నచ్చటిధర్మవ్యాకరణపాఠశాలకు నుపాధ్యాయుఁడు. ఘనుఁడగుపండితుఁడును, పక్కా పెద్దమనుష్యుఁడును. అయితే చంచలత. పరాకుగలవాఁడు. తల్లి చదువు రానిదైనను లోకానుభవముగలజాణ.

ఈదంపతులకొడుకు కోలిరిజ్ తనయీడు

కు మించినబుద్ధిశక్తి కల్పనాశక్తిగలవాఁడు. తనజతగాండ్రతో బాలబోధకములగుఅరేబియన్ నైట్సు, రాబిన్సన్ క్రూసో కథలు వానికి మూఁడవయేటివయస్సుననే తనతోటిబాలురకంటె వానిమనస్సునకు నాటి గాఢతలంపులు పుట్టించెను. అప్పటినుండి ఆ భయంకరమైనట్టియు పాడుగానుండెడునట్టియు ఘోరముగుతలంపులుగలవాఁడాయెను. తన ఆరవసంవత్సరమునం దెసదరు వ్యాకరణపాఠశాలలో జేరి తనతోటికాండ్రను మించెను. అయితే అతని తండ్రి క్రీ.శ. 1731 సం॥ మరణించెను. ఆమఱి సం॥మం దే లండన్ పట్టణపు క్రీస్తుధర్మశాలకు నంపబడెను, ఆపాఠశాల ఆరవఎడ్వర్డుప్రభువుచేత స్థాపింపబడినది. అచ్చట శిఫార్సులు పొందినగొప్పవారిబిడ్డలు ధర్మముగాఁ జేరుదు

రు. అచట బాలురతో కోల్రిజ్ చేరెను. వారు తదనంతరము ప్రసిద్ధిగాంచిరి. ఇలియాయను వానిపేరట రచించబడ్డ యమృతోపన్యాసము లు వ్రాసినఛార్లెస్ ల్యాంబ్ (Lamb) వారి లో శ్రేష్ఠుఁడు. ఆయుపన్యాసములలో రెండు ల్యాంబ్, కోలిరిజ్ యనుబాలురు పరస్పర స్నేహితులైనందున వారి యప్పటిపాఠశాలా ప్రచారములతో సంబంధించుచున్నవి. ఆపా ఠశాలాప్రధానోపాధ్యాయుఁడు బోయెరని పి ల్వఁబడుచున్నాఁడు. ఈతండు తనశిష్యులను బడితెబాజా చేయుటలోఁ బ్రసిద్ధుఁడు. ఈయన గారివిషయమై

"నయమెంతపాపజాతియో

భయమె నూపింపవలయు పృథ్విజనులపై"

అను లోకోక్తిప్రకారము లోకులకు "బడితె

కాజాయే'' తగినశిక్ష (యుపాయము) యని
యోచించువాడైనట్లు డిక్వెన్సీకవి చెప్పుచు
న్నాడు. అయితే బోయరుగురువుయొక్క కాఠి
న్యము బయటి కంతగా కోలిరిజ్ మీఁద చూ
పబడలేదు. ఆమహామహోపాధ్యాయుడు పెంకి
దిప్పకాయపిల్లఁడగు కోలిరిజ్ కి పాతచెప్పులుకు
ట్టుకొనిబ్రతుకుమాదిరి వానియొద్ద మేజువారి
పనిచేయు దుర్యోగము గలుగకుండ రూఢిగ
వానిందప్పించెను. మఱియొకప్పుడీ పెంకిబా
లుడు దుర్మతపరివర్తకుఁడై నాస్తికుడనై తినని
చెప్పుకొనుచుండగఁ గనిపెట్టి వానిని దుడ్డుకఱ్ఱ
తో గట్టిగ మోది, వానితిక్కజాడ్యము నిర్మూ
లముఁ జేసెను. తర్వాత ఎంత కాల్పనికముగనుఁ
ఎంతబహువిషయికముగను వాడుచదువులభ్య
సించినను కోలిరిజ్ యామహామహోపాధ్యా

యుని ఖచితమైన తర్బీతుచేత మంచి విద్వాం
సుఁడయ్యెను."

ఇట్టిరీతిని విద్వత్తులోఁ బ్రసిద్ధిగాంచి మంచి మంచి యాంగ్లేయగ్రంథములువ్రాసి మిక్కిలి ప్రసిద్ధికెక్కిన తోటికవులలో వన్నెకెక్కి 62 సం॥లుజీవించి 1834 సం॥న కోల్రిజ్ స్వర్గస్థుఁడాయెను. వీనివిద్వత్తునకును మతసంస్కరణకును మెచ్చి ఇంగ్లండురాజు 4 వజార్జిగారు వందగిన్నీలుచొ॥ వార్షికమిచ్చిరి. ఈకథవలన దుస్సాంగత్యముయొక్క నీచత్వము, సత్సాంగత్యముయొక్క ఘనత స్పష్టముగఁ దెలియుచున్నది.

II. డాక్టరుస్యామ్యుయల్-లి-అనువాఁడు:—
ఈమహానుభావుడాంగ్లేయదేశములోనిషాప్స్షైరులోనొకపల్లెయందు క్రీ.శ. 1[illegible]73సం॥న

జన్మించెను. ఇతఁడు బీదబాలుడగుటచేత నొక ధర్మపాఠశాలయందు కొంతకాలము చదివి గతిలేక యొక వడ్రబత్తుని యొద్ద వడ్రపువనిచేయ నేర్చుటకు నారంభించెను. ఇతఁడు పట్టుదల, స్వసహాయము, స్వాతంత్ర్యవిశ్వాసము (స్వశక్తి సమ్మకము) శ్రద్ధ మొదలగు సుగుణసంపత్తి గలవాడు. కాబట్టి స్వయంకృషిచేతనే యేకాంతమున చదువనారంభించెను. ఇతఁడనేక ప్రాగ్దేశభాషలలోనేగాక పశ్చిమదేశభాషలలో పాండిత్యము సంపాదించెను ;. ల్యాటిన్, గ్రీక్, చాల్డేయిక్, సిరేయిక్, అరేబిక్, పరిషియన్, ఫ్రెంచి, జర్మన్, ఇటాలియన్, అను పదిభాషలలో పరిజ్ఞాతమై క్రీ.శ. 1817 సం॥లో కేంబ్రిడ్జికలాశాలలో పట్టపరీక్షయందు కృతార్థుడై యచటనే 1819 సం॥ అరే

బిక్ భాషా ప్రొఫెస్సరుఅయెను. పిమ్మట 1831 లో హీబ్రుప్రొఫెస్సరుగానియమించబడెను. హిబ్రూలో వ్యాకరణము వ్రాసెను. ఇంతయె గాక మరికొన్ని భాషలలోని గ్రంథములు తర్జుమాచేసెను. మరియు బైబిలుసమాజమువారికిం గూడ భాషాంతరకరణములతో సహాయమొసర్చెను. కీర్తిశరీరుండైన యీబుద్ధిశాలి క్రీ. శ. 1852 సం॥ స్వర్గస్థుడాయెను. (పైకథ బీటన్సు, యూనివర్సల్ నిఘంటులోనుండి సంగ్రహించబడినది.)

ఈక్రిందిది ద్వాపరయుగచర్య.

III. ఏకలవ్యుండను వాడొక యెఱుకవాండు. అతండు విలువిద్య నేర్పుమని ద్రోణాచార్యు నడిగెను. ‟నీకువిద్య నేర్పిన యెడల జంతువులను చంపుదువు, ఆపాపము నాకువచ్చును. గనుక

నేను నీకుఁ జెప్పెను." అని ద్రోణాచార్యుఁ డు త్తరమిచ్చెను. ఏకలవ్యుఁడడవికింబోయి మంటితో ద్రోణాచార్యునివలె ప్రతిమను జేసి యుంచుకొని ప్రతిదినము దానిని పూజించు చుండెను. ఆబొమ్మయే తనకు విద్య నేర్పుచు న్నట్లెంచుకొని విలువిద్య శ్రద్ధతో నలవాటు చేసికొనెను. ఈయభ్యాసముచేతను ద్రోణుని యందుగల భక్తిచేతను ఏకలవ్యుఁడు ద్రోణాచార్యునికి ముఖ్యశిష్యుడగు నర్జునికంటె విలువిద్యయందు నేర్పరియయ్యెను. విద్యలందు తీరుటకు శ్రద్ధయును, గురుభక్తియును ముఖ్యసాధనములు. (ఆర్యకథానిధి 19 వకథ)

3. (A stitch in time saves nine)

అనగా బట్టచినిగినప్పుడు తరుణములోబడిన కుట్టు తొమ్మిదికుట్లు నాపివేయు నను నాంగ్లే

యసామెతనుబట్టి తరుణములో పిల్లలతప్పు సరిగ దిద్దుట మహాభాగ్యము.

4. కీర్తిశేషులైన గురజాడ కొండమంత్రి శేఖరుఁడు గొప్పయనుభవజ్ఞానముతో జెప్పిన దేమనగ :— వెదురుబిడెములో నొకబోఁడు లేక పిలకపుట్టి పెరుగుచున్నపుడు ఆయాతరుణములు గనిపెట్టి వంపులువంచి పాలకీబొంగుగా తీర్చి చెంచువాఁడు తయారుచేయును. దానినే పెండ్లిపాలకికి సమర్చినవెంటనే చాకలివాండ్రు పాలకీని సంపాదింతురు. ఆబొంగూరేగింపులలో పెండ్లికొడుకు పెండ్లికూతులకు వాహనమైనపాలకీకి శిరోభూషణమై ధగద్ధగాయమానముగ మెఱయుచు నౌన్నత్యమునొందును. ఆవెదురుపిలకయే పుట్టిననాట నుండియు ధేచ్ఛగాఁ బెరగనిచ్చిన యెడల దొమ్మ

రిసానికాలికిృందగడయో, శవవాహకునిభుజ దండమో, గడ్డికావటివాని కావటిబద్దయో, పందిలిరాటయో, పందిలివాసమో, తడకబద్దయో, మైచీకి నశించును. అదునుపదు నెరింగి వంచినతప్ప బాలురును బాలికలును పనికి రారని యాకొండమంత్రీంద్రుని యభిప్రాయము.

5. కీర్తిశేషులగుమాతండ్రి పెద్దాడ వీర రాజామాత్యులు నేటికి రమారమి యరువది సంవత్సరములక్రింద ట బడిపంతుళ్ళకాలములో మాయన్నదమ్ములు 6 గుర బాల్యావస్థలలోసాకుట్టవిషయము సంభాషించునపుడు మాకును, మాబడిపంతుళ్ళకును మాయిరుగుపొరుగువారలకును నాటులాగున

,,నేయిగారఁ బెట్టవలయును.

చెమటగారఁ గొట్టవలయును.

అనుసామెతను చెప్పుచుండెడివారు. ఇప్పటి నవనాగరికులచెవి కింపుగనుండకపోయిన నీ మోటుసామ్య మిప్పటి సున్నితపు(దురంతపు) చదువులకు నమరియున్నది. దీనియర్థము శాంతచిత్తముతో గ్రహించి యిప్పటిసుకుమారజనులు క్షేమపడుదురుగాక.

6. ఈక్రిందిది నీతిబోధకమగు నొకకంద పద్యము :—

క. ఆలిని హయమును గజమును
బాలునిబాలత్వమునను బనిగొనకున్నఁ
ఆలిచెడుహయముగరుచును
జాలఁగ మదమెక్కుఁగరికిబాలుఁడువలుగా

ఈపద్యము నాబాల్యావస్థలో నేర్చుకొంటిని. నేను పదివన్నెండేళ్లప్రాయమందు నామాతా

మహులు మంత్రివేదాంతశాస్త్రప్రవీణులు ను కీర్తిశేషులు నగుబుద్ధిరాజు కనకరాజామాత్యులతో సంభాషించుచుండగ నొకనాడీపద్యము మాటలవెంబడిని జదివిరి. ప్రవర్తనవిషయములో నొకమాదిరిమంత్రమువలె నీపద్యము నడుచుచున్నది. పీఠికాపురసంస్థాన వర్తమానప్రభువు లగుహిజ్ హైనస్ శ్రీరాజా రావు వేంకట మహీపతి సూర్యారావు బహద్దర్ ప్రభువువారు బాల్యావస్థ(Minority)యందు నాతరబీయతులోనున్నపు డొకనాడు ప్రస్తావవశమున నీపద్యముం జదవగా మిగుల నాదరముతో దీనిం గైకొనిరి.

7. సత్వగుణప్రధానులై యీనూతనగ్రంథమును మాచదువరులు చదివి ఈక్రిందిశ్లోకములో మహేశ్వరుఁడు విషమును కంఠమం

దు దాచి చంద్రుని శిరస్సున ధరించినరీతిని దోషములను త్యజించి గుణములనే గ్రహింతురుగాక. శ్లో. "గుణదోషౌబుధోగృహ్ణన్నిందుక్ష్వేళా వివేశ్వరః, శిరసాశ్లాఘతేపూర్వంపరంకంఠేనియచ్ఛతి"

8. ఇంకొకమాట:—ఈగ్రంథముయొక్క ప్రథమభాగప్రశిర్షికయగుసామెత (Proverb) కథానాయకుడగు పీతనికి చక్కగ నమరియున్నదని నాయభిప్రాయము.

సమాప్తము.

ఇట్లుబుధజనవిధేయుఁడు

పెద్దాడ చిట్టిరామయ్య,

గ్రంథకర్త.

ఈగ్రంథముంగూర్చి పండితాభిప్రాయములు.

I. "మీరొసంగిన X X X వ్రాతప్రతి జదివితిని. మేటుసామెతలేమి! ఇందలినీతి జెంపకాయగొట్టి బుద్ధి జెప్పినట్లు బోధించియున్నారు. X X X"

26-4-16. (Sd.) M. Parvatesam,
(Sub Assistant.)

II. "X X X ఈగ్రంథమును నే నామూలాగ్రముగఁ జూచినాను. మంచినీతిని బోధించుచున్నది. నవ్వు పుట్టించుచున్నది. గ్రామ్యపదములుకొన్ని పరిహరించిన మిక్కిలి బాగుండునేమోయని తోఁచును. X X X"

13-10-16. (Sd.) పు॥ పం॥ మల్లయ్యశాస్త్రి,
(సంస్థానపండితుఁడు.)

III. "X X X అనుపుస్తకము చూచినాఁడను.

విపులలోకానుభవముగలిగిన గ్రంథకర్తగారు వ్రాసినకథ
లు చరిత్రములు బాలురకు నీతిదాయకములుగనున్నవి."

పిఠాపురము.
27-9-17.

(Sd.) కూచి నరసింహము,
Head Master,
R. Ch. High School.

IV. "ఈగ్రంథము నీతిదాయకమై బా
లురకును బాలికలకును జదువుటకు మిక్కిలి యుత్సాహ
ముగ నుండును × × ×"

26-9-17.

(Sd.) చెం వీరయ్యశాస్త్రి.

10216